

RĒZEKNES MĀKSLAS UN DIZAINA VIDUSSKOLA

**MĀCĪBU EKSKURSIJA KĀ EFEKTĪVA MĀCĪBU
ORGANIZĀCIJAS FORMA EKONOMIKAS STUNDĀS**

MARIJA DUMPE EISAKA

2016

Saturs

Ievads

1. Kas ir mācību ekskursija, ekskursiju veidi.
2. Mācību ekskursiju loma mācību procesā.
3. Skolotāja loma mācību ekskursijas organizēšanā.
4. Ekskursijas organizēšana.

Ievads.

Ekonomikas saturs, salīdzinot ar pārējiem mācību priekšmetiem, dod iespējas izmantot daudzveidīgas mācību metodes, bet īpaši: lietišķās spēles, kur var būt daudz interesantu, pretrunīgu dzīves situāciju; esejas- ekonomikas teorijā ir daudz dažādu skolu, atšķirīgu un pat pretēju viedokļu; skolēnu mācību firmas- var izmēģināt savus spēkus uzņēmējdarbībā; mācību ekskursijas, kas dod iespēju paplašināt un padziļināt audzēkņu priekšstatus, nostiprināt saikni ar dzīvi.

Audzēkņi ļoti labprāt iesaistās mācību ekskursiju organizēšanā un norisē, jo došanās ārpus skolas telpām mācīšanās procesā veicina sadarbību un savstarpēju izpratni starp izglītojamiem un izpētes objektu. Mācīšanās kļūst dzīva un autentiska. Tā dod iespēju audzēkņiem satikt cilvēkus, kuriem ir plašas zināšanas savā nozarē un daudz alternatīvu viedokļu par atšķirīgām problēmām.

1. Kas ir mācību ekskursija, ekskursiju veidi

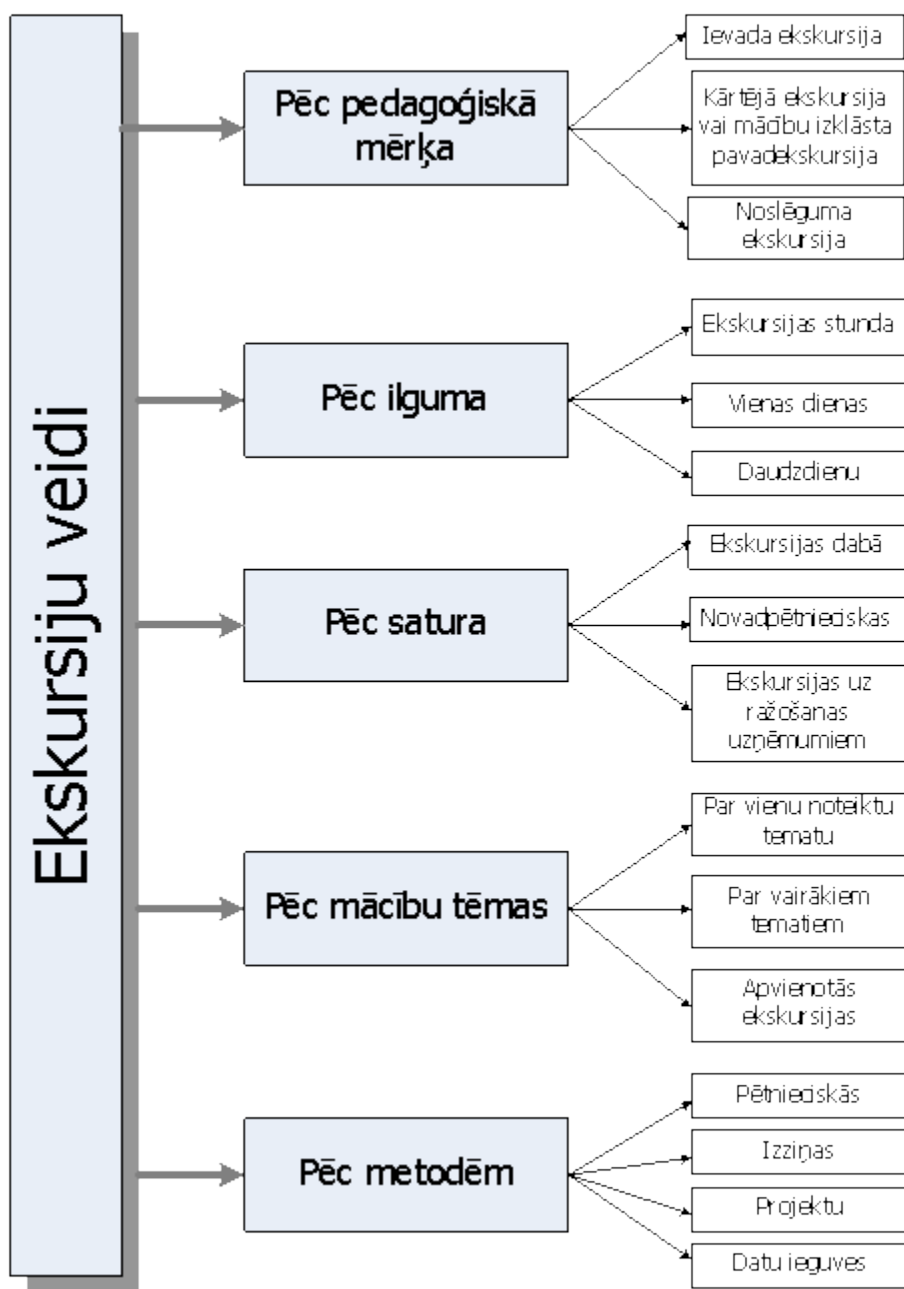
Ekskursija (no lat. excursio- izbraukums) norāda uz iziešanu no mājām, no parastās darba vietas. To vislabāk izsaka vācu valodas vārds „Ausflug”, kas tulkojumā nozīmē- ceļojums; veikt ceļojumu.

Mācību ekskursija pedagoģijā ir īpaša mācību forma; kādas vietas apmeklēšana, parasti grupā, izziņas vai mācību nolūkā, lai iepazītos, izzinātu, teoriju saistītu ar praksi, saistīta ar noteiktu programmas tēmas apgūšanu. Ekskursijas attīsta skolēnu izziņas intereses, paplašina redzesloku, māca aplūkot parādības to savstarpējā sakarībā un mijiedarbībā.

Ekskursijas var tikt klasificētas dažādos veidos (1. attēls). Vispirms var runāt par ekskursiju norises ilgumu, saistot to ar pedagoģisko uzdevumu - vai tā ir īsa vienas vietas apskate vai ilgākā laika posmā vairākās vietās veikts pētījums. Tās var būt pētnieciskas, izzinošas vai organizētas datu ieguvei vai projekta ietvaros.

Atkarībā no vietas mācību procesā ir: ievadekskursija, kārtējās ekskursijas vai mācību izklāsta pavadekskursija un noslēguma ekskursija. Lielāka efektivitāte tad, ja tā tiek organizēta tēmas ietvaros vai noslēdzot tēmu. Tēmas sākumā – skolēniem tiek dota reāla ievirze, kas atklāj tēmas nozīmīgumu. Noslēgumā – palīdz izdarīt kopsavilkumu tam, kas apgūts klasē, un izprast saikni starp teoriju un praksi.

Laba ekskursija ir tad, ja skolēnam jāizdara pieraksti un analīze, ko sagatavo pēc iepriekš dotiem jautājumiem. Mācību ekskursijas laikā skolēni nav pasīvi vērotāji, bet aktīvi iesaistās mācību darbā [Andersone, 2007].

1. attēls. Ekskursiju iedalījums. Adaptēts (Keirāns, Andersone un Stola)

2. Mācību ekskursijas loma mācību procesā.

Ekskursijā skolēni ir ciešākā saskarē ar dabas objektiem un parādībām nekā mācību stundā, tāpēc arī ekskursija var izraisīt emocionālu pārdzīvojumu, kas ir psiholoģiskais pamats skaidru priekšstatu veidošanai, dziļām zināšanām, skolēnu estētisko jūtu audzināšanai [Keirāns, 1967].

Mācību ekskursijas **priekšrocības** ir šādas:

- palīdz saskatīt un pārbaudīt parādības, kuras nevar īstenot klasē, rada vienotu izpratni un veido pasaules kopainu;
- parāda skolēniem apgūtās teorijas nozīmi praksē;
- tā ir dažādība un vietas maiņa, vēlams ikdienas rutīnas pārtraukums;
- iespējams izmantot visus uztveres orgānus (redzi, tausti, dzirdi, garšu utt.).

Trūkumi

- laika patēriņš (saistīts ar ekskursijas plānošanu un norisi);
- ja ekskursija nav labi noorganizēta, tad skolotājs var zaudēt kontroli pār to;
- ja mācību ekskursija netiek kontrolēta un izvērtēta, tā var kļūt par laika nelietderīgu izmantošanu [Andersone, 2007].

3. Skolotāja loma mācību ekskursijas organizēšanā.

Skolotājam jāgatavojas vēl rūpīgāk nekā mācību stundai, jo ekskursijā grūtāk saistīt skolēnu uzmanību, dažkārt rodas neparedzētas grūtības vai sarežģījumi (slikti laika apstākļi, nesastop vajadzīgos cilvēkus, neatrod paredzētos objektus). Ekskursija atšķiras no mācību stundas arī laika ziņā, tās norise neiekļaujas mācību stundas stingrajos ietvaros [Keirāns, 1967].

4. Ekskursijas organizēšana.

Ekskursijai ir:

1. Jānosaka ekskursijas uzdevumus un saturu.
2. Jāizraugās objekts un rūpīgi ar to jāiepazīstas.
3. Jāizlemj jautājums par ekskursijas vadīšanu (pats skolotājs, gids, cits speciālists).
4. Ja vada cits cilvēks, tad skolotājs pirms ekskursijas iepazīstina viņu
  1. ar metodiskajiem ieteikumiem par skolēnu vecuma īpatnībām, lai vieglāk varētu paskaidrot,
  2. ar galvenajiem ekskursijā akcentējamajiem priekšmetiem, parādībām, notikumiem, kas svarīgi mācību vielas apgūvē.
5. Jāizstrādā ekskursijas plāns kopā ar skolēniem, paredzot tajā veicamos novērojumus un nepieciešamos materiālus, jāparedz laika sadale un skolēnu organizācijas vispārīgā forma (frontālais, grupālais vai individuālais darbs).
6. Jevadsarunā pirms ekskursijas skolotājam
  - jāizskaidro skolēniem viņu uzdevumi,
  - jānorāda, kādi mēģinājumi ir jāizdara,
  - uz kādiem jautājumiem jāatbild,
  - kādi materiāli jāsavāc un kā jānoformē,
  - līdz kādam termiņam jāsavatavo pārskats par ekskursiju [Andersone, 2007]
7. Keirāns iesaka ekskursijas organizēšanā ievērot šādus posmus (2. attēls):

I Organizatoriskā daļa

1. Izvēlas ekskursijas tematu, izvirza mērķi
2. Nosaka ekskursijas veidu
3. Laika sadale (ekskursijas laiks, vieta, ilgums)
4. Ekskursijas maršruta izstrāde (paredz apstāšanās vietas paskaidrojumu veikšanai, materiāla ievākšanai un atpūtai)
5. Skolēnu organizēšana ekskursijai (laiks, temats, maršruts, dalījums grupās, sīkāk ekskursijas posmi, uzdevumi katram skolēnam vai grupai kopumā un pa posmiem)
6. Ekskursijas piederumi skolotājam, posmiem, individuāli katram skolēnam.

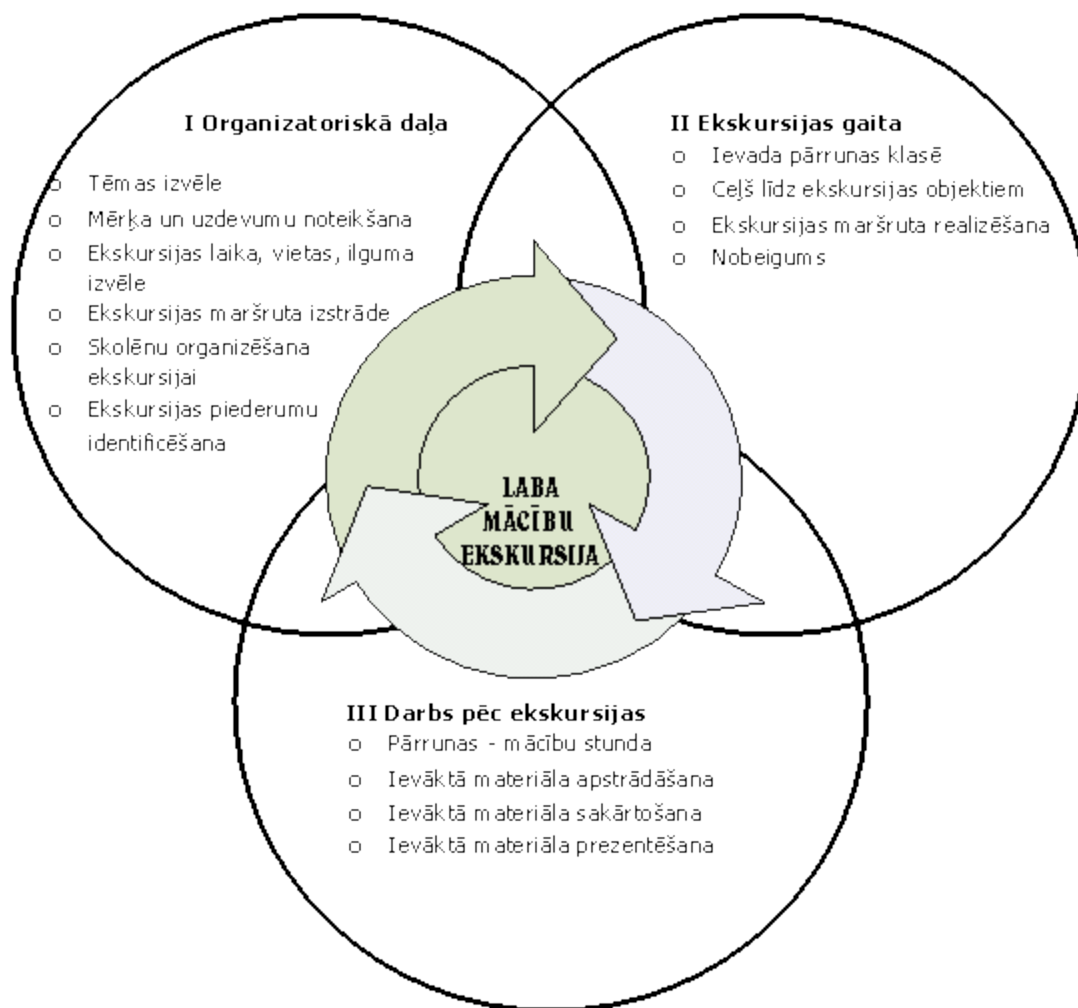
II Ekskursijas gaita

1. Ievada sarunas klasē (temata apspriešana, ekskursijas mērķa, uzdevuma izvirzīšana, piederumu noteikšana)
2. Ceļš līdz ekskursijas objektiem
3. Ekskursijas maršruta realizēšana (novērojumi un darbs atsevišķos posmos, materiāla ievākšana, fiksēšana, sakārtošana, atsevišķu novērojumu apspriešana, skolēnu pārvietošanās no viena ekskursijas objekta līdz otram)
4. Nobeigums (rezultātu novērtēšana, atgriešanās skolā, ievāktā materiāla sakārtošana uzglabāšanai)

III Darbs pēc ekskursijas

1. Pārrunas - mācību stunda (ekskursijas gaitas apspriešana, atskaites un referāti)
2. Ievāktā materiāla apstrādāšana (dzīvā materiāla, tabulu, diagrammu, kolekciju un izdales materiāla sagatavošana)
3. Ievāktā materiāla sakārtošana un prezentēšana (ekskursijā savāktu materiālu izstāde, atskaites, foto-, video- un audiomateriāli, prezentācijas).

2. attēls. Labas mācību ekskursijas organizēšanas shēma